

Το έργο της Αντιγόνης Κεφαλά

Ο Ζωγράφος και συγγραφέας Γιώργος Μιχελακάκης

Ο Κόσμος δημοσιεύει σε συνέχειες, το βιβλίο του Γιώργου Μιχελακάκη: «Η Ελπίδα σε Κρίση, Κουλτούρα και Τέχνη στην εποχή της παγκοσμιοποίησης» που εξετάζει τη διαδρομή των Ελλήνων μεταναστών της Αυστραλίας, στην τέχνη, κατά την περίοδο από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο μέχρι τις ημέρες μας.

Το βιβλίο κυκλοφόρησε το 2017 από τις εκδόσεις ΕΟΘΗΝΟΝ. Όποιος επιθυμεί να παραγγείλει το βιβλίο μπορεί να επικοινωνήσει με τον συγγραφέα στα EMAIL gmichelapaint@gmail.com ή eothonon@gmail.com. Για σχόλια και παρατηρήσεις μπορείτε να στείλετε email στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις gmichelapaint@gmail.com ή kosmos@kosmos.com.au ή επιστολή στην διεύθυνση Kosmos Newspaper, 654 New Canterbury Road, Hurlstone Park NSW 2193.

Η προσφυγοποίηση και η μετανάστευση, έστω και αν αποτελεί μια λύση για τα υλικά προβλήματα επιβίωσης, αφήνει άλυτα τα ψυχολογικά προβλήματα του ξεριζωμού. “Emptiness” θα γράψει, “Only the man in black”, με σκοτεινά μάτια που δεν αντανακλούν τις επιθυμίες.

Μέρος 1'

Εδώ η ταλάντευση του Είναι, δημιουργεί την αίσθηση σύνδεσης των στοιχείων του. Που βρίσκεται το «Είναι»; στο ρομαντικό κοίταγμα; “...at the window / looking at the sea / held in the glowing sunset”; Βρίσκεται σ' ότι υποθετικά ή πραγματικά νοιώσαμε: στα χέρια μας, που δίνουν και παίρνουν; “I brought out your clothes / began to dress you in a hurry / you filled out / and were very pleased / pressed my hand warmly”. Η μήπως βρίσκεται στην απόλυτη καθαρότητα: στο «Είναι» ως «Εμείς»; σ' αυτή την κατάσταση που απλώνεται μέσα στο χρόνο, και τη δημιουργεί ο χρόνος και η ιστορία; Η Κεφαλά όταν προφέρει το «Εμείς», το νιώθει ως σωσίβιο, ως αίσθηση ότι η διάρκεια μπορεί μόνο έτσι να υπάρξει, ως συλλογική συνείδηση. Και δεν πειράζει αν αυτή η συλλογική συνείδηση στην εξέλιξή της μέσα στο χρόνο δεν εκπληρώνει τις επιθυμίες των γενεών του παρελθόντος. Στο ποίημα Towards an Absolute present, παρουσιάζεται πολύ παραστατικά, μέσα από την ατομική εμπειρία της ποιήτριας, αυτή η ασυμμετρία ανάμεσα στο παρελθόν, παρόν και μέλλον, η οποία είναι και ασυμμετρία μεταξύ του Εγώ, του Εσύ και του Εμείς. Παρόλα αυτά το «Εμείς», αποτελεί μια κατάσταση μέσα στην οποία διασώζεται αχνά η παρουσία του «Είναι», εκεί όπου σήμερα βρίσκεται συστηματικά χαμένο από την κυριαρχία του «Εγώ». Το παραπάνω ποίημα δείχνει την διαφορά της Κεφαλά από άλλους ποιητές, στο θέμα της ανησυχίας, για την τύχη της ποιητικής προσπάθειας μέσα στο χρόνο. Στον ποιητή Δ. Τσαλουμά όπως θα δούμε παρακάτω, η ποιητική διάσωση συνδέεται με την υστεροφημία του ως άτομο μέσα στο χρόνο, ως μια καθαρά ατομική υπόθεση διάσωσης. Ενώ αντίθετα στην Κεφαλά η διάσωση, εκλαμβάνεται ως κάτι που μπορεί να προκύψει ομαδικά.

Στην επανέκδοση της Απουσίας το 1998, όπου περιλαμβάνονται και νεώτερα ποιήματα, νοιώθει κανείς τον λόγο της ποιήτριας να εξελίσσεται με μεγαλύτερη οικονομία και ακρίβεια. Το τρίπτυχο ποίημα Struggles, το Story και το τελευταίο δίπτυχο ποίημα με τον τίτλο Consolations, αποσπούν ιδιαίτερα την προσοχή μας, καθώς αποτελούν ένα είδος επιτομής του έργου της. Εδώ πέρα έχουμε την κύρια θεματολογία η οποία την απασχόλησε μια ολόκληρη ζωή, καθώς επίσης και την έξοχη συνειρμική χρήση του χρόνου, τον οποίον η μνήμη αναπλάθει για να ορθώσει την καλλιτεχνική παρουσία εκεί, που η απουσία караδοκεί και μας απειλεί.

STRUGGLES

I
This fear now
repetitive, docile
a lacklustre fear
a fear with no future
the night full of eyes suspended
in the ruins of houses over pits of white
ash then the bombs falling shaking the
place phosphorescent panic
out of green sky
and we running, running through
unknown cities unknown
neighbourhoods to reach the place.

II
I was holding a baby in my arms the
roadside full of sand
blue flowers
highwire fences
the massive shapes of chimneys end
far away the sea.
Emptiness. Only the man in black, his
eyes
glass disks, dark mirrors cracked as he
turned
the splinters falling
on the sea wall, beyond it in the liquid
light
they were lying asleep side by side
on a bed of white pebbles.

III
On top of a dark mountain talking to
a shadow
that comes out of me stands beside me
fluid, shimmering black. Indifferent as
I look out the other talks of going.
It finally divides from me slides down
rocks all the way
further and further down it falls in
silently
the heavy velvet surface closes with
no trace.

Το ποίημα εκφράζει όλα τα στοιχεία και το στίλ της ποιητικής τέχνης της

Κεφαλά. Στο πρώτο μέρος αναφέρονται οι αιτίες της φυγής από τον τόπο καταγωγής. Η ποιήτρια θυμάται τα βίαια γεγονότα του Β Παγκοσμίου Πολέμου. Τα κύματα φόβου που προκάλεσε. Τα ρεύματα των προσφύγων που δημιούργησε. Εικόνες και μνήμες που επίμονα επανέρχονται σαν εφιάλτες, για να στοιχειώσουν το παρόν, που το υποκείμενο προσπαθεί με την ποίηση να ξορκίσει.

Μιλά για τον άνθρωπο που ξεριζώνεται από τον τόπο του για να ριζώσει κάπου αλλού, η διαδικασία φυγής και περιπλάνησης, που την προκάλεσαν ανείπωτοι κίνδυνοι και ψυχικοί πόνοι, ενέχει παρ' όλα αυτά την ελπίδα της σωτηρίας. Η Κεφαλά περιγράφει τόσο ωραία αυτό το άγγιγμα της ελπίδας, ενόσω ο άνθρωπος τρέχει, για να σωθεί σε άγνωστα μέρη, στα πέρατα του κόσμου με μια βαλίτσα στο χέρι. “ I was holding a baby in my arms”.

Η προσφυγοποίηση και η μετανάστευση, έστω και αν αποτελεί μια λύση για τα υλικά προβλήματα επιβίωσης, αφήνει άλυτα τα ψυχολογικά προβλήματα του ξεριζωμού. “Emptiness” θα γράψει, “Only the man in black”, με σκοτεινά μάτια που δεν αντανακλούν τις επιθυμίες. Ένας κόσμος ραγισμένος, που ζει μέσα στις συμβάσεις αλλά ονειρεύεται λευκά βότσαλα. Η ποιήτρια έχει συσσωρεύσει εμπειρίες μιας ολόκληρης ζωής, που γίνονται σκιές και την ακολουθούν παντού, κάτι ρευστό, γυαλιστερό, και μαύρο. Μια αίσθηση πένθους που όμως κανείς δεν καταλαβαίνει.

Τελικά ο πόνος του πένθους γλυκαίνει, καθώς οι άνθρωποι τον ημερώνουν με τις ομαδικές περίτεχνες τελετές πένθους που επινοούν. Η τέχνη είναι μια τέτοια επινόηση, η οποία ειρηνεύει και συμφιλιώνει το υποκείμενο με την ελπίδα, που όμως πάντα γλιστρά και χάνεται πίσω από βαριά παραπετάσματα.

STORY

The distances I have to cross to meet them. They watch me from afar, in secretive ways. In their eyes, my angular face caught in glass. They break under the impact. Scattered chips over the pavement.

The smell of fear for days.
Then they gather them slowly melt them to make other bubbles which they slot into place. Better than new, they all say, rubbing their hands.

Η σχέση της ποιήτριας με τον υπόλοιπο κόσμο δεν είναι εύκολη. Δεν την καταλαβαίνουν. Το γωνιώδες της πρόσωπο θρυμματίζεται στην επαφή με απρόσεχτα χέρια. Έτσι που τα θραύσματα, πρέπει να ξανά-κολλήσουν από εμάς για να δώσουν την εικόνα που έχουμε ανάγκη.